

ANKARA ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ

PROF. NİHAT ERİM

**DEVLETLERARASI HUKUKU
ve
SİYASÎ TARİH METİNLERİ**

**Cilt: I
Osmanlı İmparatorluğu Andlaşmaları**

ANKARA
1953

İTALYA İLE UŞİ BARIŞ ANDLAŞMASI

(20 zilkade 1330 — 18 ekim 1912 — 1328)

Zat-ı hazret-i padişahi ile haşmetlû İtalya kiralı hazretleri devleteyn beyninde mevcut olan hâl-i harbe nihayet vermek arzusile aynı derecede mütehassis olduklarından taraf-ı eşref-i hazret-i padişahiden :

Hükümet-i Osmaniyenin fevkalâde murahhas ve orta elçisi olup birinci rütbeden nişan-ı âli-i Osmaniyi hâmil bulunan Mehmet Nabi Beyefendi hazretleriyle hükümet-i Osmaniyenin fevkalâde ve murahhas orta elçisi olup ikinci rütbeden mecidî nişan-ı zîşanı ve üçüncü rütbeden nişan-ı âli-i Osmaniyi hamil bulunan Rumbeyoğlu Fahrettin Beyefendi hazreleri;

Haşmetlû İtalya kiralı hazretleri tarafından :

Parlamento âzasından olup “Kuron ditali” nişanının birinci ve “Sen Moris e Lazar” nişanının ikinci rütbelerini hamil bulunan Mösyö Pietro Bertolini ile parlamento âzasından olup “Konseye Deta” ünvanını haiz ve “Kuron ditali” nişanının birinci, “Sen Moris e Lazar” nişanının ikinci rütbelerini hamil bulunan Mösyö Gido Füzinato ve “Sen Moris e Lazar” ve “Kuron ditali” nişanlarının komandör rütbesini hamil bulunan Mösyö Cozepe Volpi murahhas tayin olunmuşlardır ve murahhasan-ı müşarüni-leyhim yolunda ve muntazam görünen ruhsatnamelerini badet-teati mevad-dı âtiyeyi kararlaştırmışlardır :

Madde 1 : Hükümeteyn işbu muahedeye vaz-ı imza edilmesini müteakip derhal ve aynı zamanda kat-ı muhasamat için tedabir-i lâzımaya tevessül etmeği taahhüt ederler. Tedabir-i mezkûrenin temin-i icrası için mahallerine suret-i mahsusada komiserler izam olunacaktır.

Madde 2 : İşbu muahedenin imzası akabinde hükümeteynden her biri yani hükümet-i Osmaniyeye Trablusgarp ile Bingazi’den ve İtalya hükümeti Adalardenizi’nde taht-ı işgalinde bulu-

¹ Bu vesikanın metni Düstur Tertib-i sâni cilt 7, s. 8’den alınmıştır.

nan adalardan kendi zabıt ve askerleri ile memurin-i mülkiyelerinin celpleri zmnında emir vermeği taahhüt eder.

İtalya zabitan ve asakir-i ile memurin-i mülkiyesi taraflarından cezair-i mezkûrenin fiilen tahliyesi Osmanlı zabitan ve asakir-i ile memurin-i mülkiyesi taraflarından Trablusgarp ile Bingazi'nin tahliyesini müteakip vukubulacaktır.

Madde 3 : Üsera-yı harbiye ile rehinelere müddet-i kalile-i mümkün zarfında mübadele edilecektir.

Madde 4 : Muhasamata iştirâk etmiş veya muhasamat dolayısıyla dai-i mesuliyet harekâta tasaddi etmekle maznun bulunmuş olan Trablusgarp ve Bingazi ahalisi haklarında Hükûmet-i kraliye ve aynı halde bulunan Adalardenizi'nde kâin ve hakiyet-i Osmaniyeye tabi cezair ahalisi haklarında Hükûmet-i Osmaniyeye tam manasile bir af-ı umumî ilânını taahhüt ederler. Cerayim-i âdiye işbu af-ı umumiyeye dahil değildir. Binaenaleyh hangi sınıf veya mevkide bulunursa bulunsun hiç bir şahıs esna-yı muhasamatta icra ettiği ef'al-i siyasiye ve askeriyeden yahut izhar eylediği efkârdan dolayı şahsı veya emvali veyahut hukukundan istifadesi itibarile takip veya tâzip edilemeyecektir.

Bundan dolayı mevkuf veya menfi bulunan eşhasın derhal sebilleri tahliye kılınacaktır.

Madde 5 : İlân-ı harpten evvel tarafeyn-i âkideyn beyninde münakit veya mer'î bulunan bilcümle muahedat ve mukavelât ile her türlü taahhüdât derhal tekrar kesb-i mer'iyet eyleyecek ve iki hükûmet ile tebeaları beyninde muhasamattan evvel mevcut olan aynı vaziyet tekrar tesis ve iade kılınacaktır.

Madde 6 : İtalya hükûmeti düvel-i saire ile münakit ticaret muahedatını tecdit ettiği sırada Devlet-i Aliye ile Avrupa hukuk-i düveli esası üzerine bir ticaret muahedenamesi akddetmeği taahhüt eder. Yani Devlet-i Aliye kapitülâsyonlar ve bugüne kadar olan ukud ve saire ile mukayyet olmayarak bütün serbesti-i iktisadisini ve bilcümle Avrupa devletleri misillü ticarete ve gümrüğe müteallik mevad ve hususatta icra-yı hareket hakkını itaya muvafakat eyler. Şurası mukarrerdir ki salifüzzikir ticaret muahedenamesi canib-i Bâb-ı Ali'den düvel-i saire ile aynı esas üzerine akddolunan muahedat-ı ticariye mevki-i tatbika vaz olundukta mer'iyülicra olacaktır.

Bundan mada İtalya hükûmeti memâlik-i şahanede rayiç üzere alınan resm-i gümrüğün yüzde on birden on beşe iblâğına ve âtiyüzzikir beş maddeye (petrol, sigara kâğıdı, kibrit, küül, oyun kâğıdı) yeniden inhisarlar vaz'ına veyahut bunlardan istihlâk rüsum-ı munzaması istifasına muvafakat eder.

Şu kadar ki aynı muamelenin aynı zamanda ve bilâ fark memâlik-i saire ithalâtı hakkında tatbik olunması meşruttur.

İnhisara tabi mevaddın ithali hususunda işbu inhisarlar idaresi aynı mevaddın ithalat-ı seneviyesi esası üzerine müesseses yüzdesi nisbetinde İtalya müvaredatından olan eşya tedarüküne mecburdur. Şu kadar ki inhisara tabi mevaddın teslimi için teklif olunacak fiatların hin-i iştirada piyasanın hal ve mevkiine tevafuk etmesi ve ita olunacak eşyanın cins ve nevilerinin ve işbu cins ve nevilere eşya için ilân-ı harpten evvelki üç sene zarfında kayıt ve işaret edilmiş olan fiatların had-di vasatisinin dahi nazar-ı itibare alınması lâzım gelir.

Şurası da mukarrerdir ki şayet Devlet-i Aliye salifüzzikir beş madde üzerine yeni inhisarlar vaz edecek yerde bunlara istihlâk rüsum-ı munzamesi tarhına karar verecek olursa işbu rüsum-ı munzame memâlik-i Osmaniye ile diğer bilcümle memâlikin mahsulat-ı mümasilesine dahi aynı derecede tarh kılınacaktır.

Madde 7: İtalya hükûmeti memâlik-i şahanede postahaneleri mevcut olan düvel-i saire bunları lâğv ettikleri zaman kendisi dahi memâlik-i Osmaniye'deki İtalya postahanelerini lâğv etmeği taahhüt eyler.

Madde 8: Bâb-ı Âli memâlik-i Osmaniye'de uhud-i atika usulüne hitam vermek ve yerine hukuk-ı düvel usulünü vaz eylemek maksadiyle alâkadar olan düvel-i muazzama ile bir Avrupa konferansında veyahut suver-i aharla müzakerat icrası fikir ve niyetinde bulunduğundan İtalya hükûmeti Bâb-ı Âlinin işbu niyatının hak ve savaba mukarenetini bittasdik bu hususta kendisine muavenet-i kâmile ve samimiyede bulunacağını şimdiden beyan eyler.

Madde 9: Hükûmet-i Osmaniye kendi devair ve idarelerinde müstahdem olup muhasamatın hin-i ilâmında terhise mecbur olmuş olduğu İtalya tebeası tarafından kendisine ifa edilmiş olan hidemat-ı hasene ve sadıkaneden mütehassıl hoşnudisini izhar etmek istediği cihetle anları terk etmiş oldukları mevkiilere

iadeye hazır bulunduğunu beyan eyler. Bunlara hizmetten hariç kalmış oldukları aylar için mazuliyet maaşı ita olunacak ve hizmetin şu suretle inkıtaa duçar olması keyfiyeti bu memurlar meyanında tekaüt maaşına kesb-i istihkak etmiş olanlarca bir gûna zararı mucip olmayacaktır.

Bundan maada Hükûmet-i Osmaniye kendisile münasebatta bulunan (Düyun-ı umumiye, şimendifer kumpanyaları, bankalar ve saire gibi) müessesatın dahi kendi hizmetlerinde bulunmuş olan ve aynı halde bulunan İtalya tebeasına karşı bu suretle hareket etmeleri zımında müessesat-ı mezkûre nezdinde icra-yı vesatât etmeği taahhüt eyler.

Madde 10 : İtalya hükûmeti ilân-ı harpten evvelki üç sene-den her biri zarfında Trablusgarp ile Bingazi varidatından Düyun-ı umumiyeye tahsis edilmiş olan mebalîğin miktar-ı vasatisine muadil bir meblâğı hükûmet-i Osmaniye hesabına olarak her sene Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye veznesine tediye etmeği taahhüt eyler. Salifüzzikir taksit-i senevinin miktarı biri İtalya Hükûmet-i tarafından ve diğeri Hükûmet-i Osmaniye canibinden tayin olunacak olan iki komiser tarafından bilittifak tayin kılınacaktır. İhtilâf zuhuru takdirinde karar-ı vaki salifülbeyan komiserlerden ve tarafeyn arasında bilittifak tayin olunacak olan bir hakem alelhakemden mürekkep bir heyet-i hakemiyeye havale edilecektir.

Şayet bu hususta bir itilâf hasıl olmazsa tarafeynden her biri devletlerden birini irae edecek ve hakem alelhakemin emr-i intihabı bu suretle irae olunan devletler canibinden müttefikan icra kılınacaktır.

Gerek Hükûmet-i Kıraliye ve gerek Hükûmet-i Osmaniye vasatatile Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye idaresi marüzzikir taksit-i senevî yerine yüzde dört faizle resülmale tahvil olunacak bir meblâğ-ı muadil itasını talep etmek salâhiyetini haiz olacaklardır.

Fıkra-i salife hakkında hükûmet-i kıraliye taksit-i senevinin iki milyon İtalya frankından dîn olamayacağını ve resülmale tahvil olunacak meblâğ-ı muadil talep vuku bulur bulmaz Düyun-ı Umumiye idaresine itaya amade bulunduğunu şimdiden tasdik ettiğini beyan eyler.

Madde 11 : İşbu muahedename imza olunduğu gün mevki-i icraya vaz edilecektir.

Tasdikan lilmekal murahhaslar işbu muahedenameyi imza ve tahtim etmişlerdir.

İşbu muahedename 18 teşrinievvel 1912 tarihinde iki nüsha olarak (Lozan)da tanzim kılınmıştır.

(İmza) : Mehmet Nabi
„ : Rumbeyoğlu Fahrettin
„ : Pietro Bertolini
„ : Gido Fuzinato
„ : Cozepe Volpi

(Mezuniyeti mutazammın irade-i seniye tarihi: 17 zilkade 1330, 15 teşrinievvel 1328).